

MATÈRIA 3: CRÍTICA FEMINISTA DE LA CULTURA

ASSIGNATURA: ANÀLISIS FEMINISTA DEL DISCURS EN LA CIÈNCIA I LA CULTURA

CODI: 568991

SEMESTRE: 2

CRÈDITS: 5 crèdits ECTS

1. Competències

L'assignatura s'ha organitzar per a que l'estudiant adquireixi les següents competències que surten desenvolupades en els objectius, les habilitats adquirides i els valors, que es detallen posteriorment:

- Competència de coneixement de la metodologia de l'anàlisi del discurs i la teoria feminista
- Competència en l'aplicació a la recerca o als treballs d'intervenció dels continguts adquirits sobre els discursos per a un enfoc des d'una perspectiva de gènere
- Competència de treball grupal, debat i expressió oral i escrita de les idees
- Competència d'expressió individual, elaboració i presentació d'informes

2 Objectius

2.1 Coneixements

- Donar a conèixer a l'alumnat els **conceptes** fonamentals per a l'anàlisi feminista del discurs i el seu ús per a una crítica acadèmica i quotidiana.

- Introduir les **eines** metodològiques procedents de la teoria de la literatura i de la psicologia social per a l'anàlisi del discurs des d'una perspectiva genèrica. -Aprofundir en el paper del **discurs** en la construcció de la **diferència** i les relacions de **poder**, com a pràctica i acció sociopolítica.
- Conèixer el paper de les diferents **posicions discursives** en la **construcció de les subjectivitats** i les relacions de poder.
- Analitzar la **construcció discursiva** de la **identitat** des d'una perspectiva de gènere i la seva desconstrucció.
- Conèixer i aplicar les noves aportacions de l'epistemologia i la metodologia feminista i dels estudis *queer*, postcolonials i del ciberfeminisme.

2.2 Habilitats, destreses

- L'alumnat serà capaç d'identificar les pràctiques discursives i les posicions que fan possibles, en termes de desigualtat, dominació i resistència, per tal de transformar-les.
- L'alumnat podrà analitzar d'una manera crítica els discursos presents a la realitat quotidiana, produïts des del coneixement científic fins els mitjans de comunicació de masses des d'una perspectiva crítica de gènere.
- L'alumnat estarà familiaritzat i podrà utilitzar alguns dels conceptes i les eines analítiques produïdes per les aportacions feministes a l'anàlisi del discurs.
- L'alumnat podrà generar nous contradiscursos o innovar i subvertir els discursos dominants i hegemònics

2.3 Actituds, valors i normes

- L'alumnat adquirirà consciència del valor del discurs en la construcció de les subjectivitats i de les "diferències", i dels seus efectes respecte a l'exclusió o la desigualtat social.
- L'alumnat desenvoluparà una actitud crítica cap a pràctiques

discursives que fomentin la desigualtat i la submissió de gènere provinents de diferents fonts, com poden ser la ciència, la cultura, els mitjans de comunicació o altres.

- L'alumnat sabrà valorar i discutir diferents posicions discursives i la seva relació amb les subjectivitats, les emocions o la memòria, en relació a la classe, el sexe, la sexualitat, l'ètnia i altres, i la determinació de les normes socials.
- L'alumnat podrà ser conscient de la seva pròpia posició discursiva, i de la dels altres. És a dir, aplicarà la capacitat (auto) reflexiva i crítica.

3 Temari

3.1 Blocs:

Bloc 1: Pràctiques discursives i relacions de poder

Bloc 2: Posicions discursives en la construcció del jo i la diferència

3.2 Temes

Bloc 1: Pràctiques discursives i relacions de poder

Tema 1.1. Anàlisis feministes del discurs: alguns conceptes i eines

1.1.1. Discursos i tecnologies de gènere

1.1.2. Hermenèutica i política de l'acció/interacció discursiva

1.1.3. Relacions de gènere, dialogisme i intertextualitat

Tema 1.2. Imaginaris socials, institucions i discursos.

1.2.1. Gènere i narratives científiques

1.2.2. Gènere i narratives culturals

Bloc 2: Posicions discursives en la construcció del jo i la diferència

Tema 2.1. Gènere i usos lingüístics

2.1.1. Gènere i parla en la conversa quotidiana

2.1.2. Discursos de sexualitat en les relacions quotidianes

2.1.3. Narrativitat i pràctiques lingüístiques i corporals en la construcció discursiva de la feminitat i la masculinitat

Tema 2.2. La producció discursiva del *self*

2.2.1. La producció discursiva del *self* segons el gènere, l'ètnia, la classe i la sexualitat: narratives xicanes, postfeministes i nòmades

2.2.2. Gènere, discurs i ciberespai

4. Dedicació

- Classes magistrals, debats i seminaris (presencial): 30 hores
- Treball tutelat/ dirigit: 10 hores (s'inclou tutories individuals/col·lectives i treball de l'estudiant sota la supervisió del professorat)
- Treball/Aprenentatge autònom: 85 hores

Hores totals de dedicació a l'assignatura (5 crèdits): 125 hores

5. Metodologia

Es fomentarà la interactivitat entre professorat i alumnat a través del campus virtual. Dita interactivitat s'assegura a través de distintes eines disponibles a la web del campus. El instrument bàsic són els fòrums, eina indispensable de l'ensenyament online. Els fòrums son necessaris per al bon funcionament de la docència online essent un espai de debat i de formulació de preguntes i dubtes. Es responsabilitat del professorat activar els fòrums i és responsabilitat de l'alumnat participar activament en tots i cada un dels fòrums oberts pel professorat.

Guies de lectura presentades pel professorat a través del fòrum de l'assignatura i realitzades pels alumnes.

Tutories individuals i/o col·lectives, si s'escau, per tal d'orientar les guies de lectura i el treball de l'alumne.

Tots els materials necessaris per desenvolupar les diverses activitats estaran indicats o ubicats al campus virtual de l'assignatura.

6. Tutories

Les tutories s'establiran en el programa de l'assignatura.

7. Avaluació

7.1. Avaluació continuada

L'avaluació continua consisteix en: La presentació de 4 activitats, realitzades individualment, seguint les *4 guies d'activitats*

preparades per l'assignatura que inclouen lectures amb els seus comentaris i exercicis d'aplicació dels conceptes. Puntuació cadascuna d'aquestes activitats: Activitat 1: 2 punts Activitat 2: 2 punts Activitat 3: 2 punts Descripció d'aquestes activitats: Es proposa una lectura obligatòria a cadascuna de les

activitats amb un guió que inclou la lectura de dos articles més per a respondre i comparar

en l'informe demanat. Activitat final: 2 punts Descripció de l'activitat: Treball d'aplicació amb un corpus d'anàlisi dels conceptes treballats a les lectures anteriors. S'entrega Guió per a l'activitat.

La participació del treball sol·licitat amb grups i les activitats a l'aula virtual/fòrums, etc.: 2 punts.

7.2 Avaluació única

D'acord amb les normes del màster, existeix una data límit –la mateixa per a totes les assignatures- per a la sol·licitud d'avaluació única. L'alumne/a ha de sol·licitar-la en els 20 dies següents a l'inici del quadrimestre. La informació i el formulari el podrà trobar l'alumnat a la web del màster.

L'avaluació única consistirà en el lliurament en la data fixada dels mateixos treballs que s'exigeixen per a l'avaluació continuada més un examen i/o un treball suplementari que es fixarà en cada cas.

Reavaluació

En cas de suspendre l'assignatura, l'alumnat pot optar a reavaluació, segons ho estableix la normativa UB. La Facultat de Geografia i Història de la UB fixa les dates de dita reavaluació.

8. Fonts

Bartrina, F. (2002) " La (de)construcció de la masculinitat en el teatre de David Mamet". A: *Masculinitats: mites, de/construccions i mascarades*, Dossiers Feministes, 6. Castelló: Publicacions de la Universitat Jaume I, 65-72.

Cabruja, T.(2005). (ed) *Psicología: perspectivas deconstruccionistas. Subjetividad, psicopatología y ciberpsicología*. Barcelona: ediuoc, 2005.

Cameron, D. (1985) *Feminism and Linguistic Theory*. Londres: Macmillan, 1992.

Colaizzi, G. (ed) 1990. *Feminismo y teoría del discurso*. Madrid: Cátedra

Fuss, Diana (1989) *Essentially Speaking: Feminism, Nature and Difference*, Londres i Nova York: Routledge.(hi ha trad. Al català)

Gordo López, A. J. I Linaza, J. L. (eds.) (1996) *Psicologías, discursos y poder*. Madrid: Visor.

Tannen, D. (1994) *Género y discurso*. Barcelona: Paidós. 1996. Desenvolupament per temes, bibliografia i material d'activitats associat.

Bibliografia específica

Bloc 1: Pràctiques discursives i relacions de poder

Bartrina, F. (2006) "La crítica literària feminista a Catalunya en els darrers trenta anys", *Literatures* , 3, 89-102.

Cabruja, T.; Iñíguez, L. Y Vázquez, F. (2000). "Cómo construimos el mundo: relativismo, espacios de relación y narratividad". *Anàlisi*, 25. 61-94. <http://ddd.uab.es/pub/anàlisi/>

Colaizzi, G. (1997) "Género y tecnología(s): de la voz femenina a la estilización del cuerpo", Madrid: *Revista de Occidente*, 190, març: 104-119.

De Lauretis, T. (1989) *Tecnologías del género*. Madrid: Cátedra.

Fuss, D. (1989) *En esencia: feminisme, naturalesa i diferència* (trad. d'Eva Espasa). Vic: Eumo, Capsa de Pandora, 1999.

Lanser, S. (1986) "La posibilidad de una narratología feminista", (trad. esp. de Francesca Bartrina) a: Sullà, E. (ed.) (1996) *Teoría de la novela. Antología de textos del siglo XX*, Barcelona: Crítica: 276-284.

Winnett, S. (1990) "Distinciones: mujeres, hombres, narrativa y principios de placer" (trad. de Francesca Bartrina) en Neus Carbonell y Meri Torras (eds.) *Feminismos literarios*, Madrid: Arco/Libros, 1999, 147-174.

Lectura proposada per l'activitat 1 amb guió de treball a les dues modalitats : on- line i presencial

Fox-Keller, E. (1985) *Reflexiones sobre Género y Ciencia*. València: Alfons el Magnànim. Cap 1. *Es dona la versió anglesa, també

Lectura proposada per l'activitat 2 amb guió de treball a les dues modalitats : on- line i presencial

Diana Fuss (1989). Llegir com a feminista. Cap 2. pp49-66. dins Fuss, Diana (1989). *En esencia: feminisme, naturalesa i diferència*. Vic: Eumo Ed. 1999. Es donen les versions castellana i anglesa, també

Nota : Les dues lectures que acompanyen cada exercici es proposaran a principis de curs a les/els estudiants i poden variar en les versions on-line i presencial

Tema 1.2. Imaginaris socials, institucions i discursos.

Cabruja, T. (2003) "Astucias de la razón y psicología crítica: condiciones de erotismoseducción, prácticas de tokenismo y resistencias ético-políticas". Pp 141-153. *Política y Sociedad*. Vol. 40.

Haraway, D. (1991) *Ciencia, cyborgs y mujeres. La reinención de la naturaleza*. Madrid: Feminismos, 1995.

Gill, R.(1995) "Relativism, Reflexivity and Politics: Interrogating Discourse Analysis from a Feminist Perspective". Dins Wilkinson, S. I Kitzinger, C. (1995) *Feminism and Discourse. Psychological Perspectives*. Londres: Sage.

Zavala, I. M. (1999) "Reflexiones sobre el feminismo en el milenio", *Quimera*, 177, febrer: 58-64.

Bloc 2: Posicions discursives en la construcció del jo i la diferència

Bartrina, F. (2002) " La (de)construcció de la masculinitat en el teatre de David Mamet". A: *Masculinitats: mites, de/construccions i mascarades*, Dossiers Feministes, 6. Castelló: Publicacions de la Universitat Jaume I, 65-72.

Browning Davis (1989) *Sapos y culebras y otros cuentos feministas*. Madrid: Cátedra, 1994.

Butler, J. (2004) *Deshacer el género*. Barcelona: Paidós.

Cabruja, T., "Postmodernismo y subjetividad: construcciones discursivas y relaciones de poder", a *Psicología, discurso y poder: metodologías cualitativas, perspectivas críticas*, Luis Ángel Gordo (dir.), Visor, Madrid, 1996.

Cameron, D. (1985) *Feminism and Linguistic Theory*. Londres: Macmillan, 1992.

Coates, J. i Cameron D. (eds.) (1989) *Women and their Speech Communities: new perspectives in language and sex*. Londres: Longman.

Foucault, M. (1976) *Historia de la sexualidad, vol. 1: La voluntad de saber* (trad. esp. d'Ulises Guiñazú), Madrid: Siglo XXI, 1995.

Hollway, W. (1996) "Hacer el amor sin contracepción: hacia una teoría para el análisis de las explicaciones", a: Gordo López, A. J. i Linaza, J. L. (eds.) (1996) *Psicologías, discursos y poder*. Madrid: Visor, 45-62.

Tema 2.2. La producció discursiva del self

Anzaldúa, G. (1987) *Borderlands = La Frontera : the new mestiza*. San Francisco: Aunt Lupe.

Butler, J. (2004) *Deshacer el género*. Barcelona: Paidós.

Cabruja, T., "Cultura, género y educación: la construcción de la alteridad", en *La educación intercultural en Europa. Un enfoque curricular*, compil. X. Besalú,

G. Campani i J.M. Plaudarias. pp. 51-66. Ediciones Pomares-Corredor, 1998.
hooks, bell (1989) *Talking Back: Thinking Feminist, Thinking Black*, Boston: South End Press.

Figuroa-Sarriera, H. (1994) ¿Cual cuerpo? ¿Que mujer? Heterutopias feministas ante el encuadre "hi-tech". En Figuroa, H.; López, M. Y Román, M. (1994) *Más allá de la bella indiferencia*. San Juan: Ediciones Portorriqueñas.

Tannen, D. (1994) *Género y discurso*. Barcelona: Paidós. 1996.

Lectura proposada per l'activitat 3 amb guió de treball a les dues modalitats : on- line i presencial

Deborah Tannen (1996). Capítulo 1. "La relatividad de las estrategias lingüísticas. Repensar el poder y la solidaridad en el género y la dominación". *Género y discurso*. Barcelona: Paidós, págs. 31-61